

Dosarul nr. 2rc-68/23
2-12160292-01-2rc-11072023

Prima instanță: Judecătoria Botanica, mun. Chișinău (Jud: V. Stratan)
Instanța de apel: Curtea de Apel Chișinău (Jud. N. Craiu, L. Bulgac, A. Minciuna)
Instanța de revizuire: Instanța de Apel Chișinău (Jud: Iu. Cotruță, L. Pruteanu, I. Țurcan)

D E C I Z I E

14 februarie 2024

mun. Chișinău

CURTEA SUPREMĂ DE JUSTIȚIE

Completul de judecată, în componența:
Președinte, judecător
Judecători

Oxana Parfeni
Mariana Ursachi
Aliona Donos

examinând recursul declarat de Agentul Guvernamental al Republicii Moldova, Dumitru Obadă,

în cauza civilă, la cererea de chemare în judecată depusă de Întreprinderea cu Capital Străin „Constr-Prim Locuințe” Societate cu Răspundere Limitată împotriva Societății Comerciale „Via-Brevis” Societate cu Răspundere Limitată cu privire la încasarea datoriei,

împotriva încheierii din 30 martie 2023 a Curții de Apel Chișinău, prin care s-a respins ca fiind inadmisibilă cererea de revizuire depusă de Agentul Guvernamental al Republicii Moldova, Dumitru Obadă, împotriva deciziei din 23 ianuarie 2013 a Curții de Apel Chișinău și hotărârii din 12 decembrie 2011 a Judecătoriei Botanica, mun. Chișinău,

c o n s t a t ă:

La 28 octombrie 2011, Î.C.S. „Constr-Prim Locuințe” S.R.L a depus cerere de chemare în judecată împotriva SC „Via-Brevis” SRL cu privire la încasarea datoriei în sumă de 2 750 000 de lei.

Prin hotărârea din 12 decembrie 2011 a Judecătoriei Botanica, mun. Chișinău, s-a admis cererea de chemare în judecată depusă de ÎCS „Constr-Prim Locuințe” SRL. S-a încasat din contul SC „Via-Brevis” SRL, în beneficiul ÎCS „Constr-Prim Locuințe” SRL, datoria în sumă de 2 750 000 de lei. S-a încasat din contul SC „Via-Brevis” SRL, în beneficiul bugetului de stat, suma de 50 000 de lei, cu titlu de taxă de stat (f.d.34/35, Vol.I).

Prin decizia din 23 ianuarie 2013 a Curții de Apel Chișinău, s-a respins apelul declarat de SC „Via-Brevis” SRL și s-a menținut hotărârea din 12 decembrie 2011 a Judecătoriei Botanica, mun. Chișinău (f.d.112; 113/114, Vol.I).

Prin încheierea din 18 septembrie 2013 a Curții Supreme de Justiție, recursul declarat de către SC „Via-Brevis” SRL, împotriva deciziei din 23 ianuarie 2013 a Curții de Apel Chișinău, s-a considerat ca fiind inadmisibil (f.d.156/158, Vol.I).

La 09 februarie 2023, prin intermediul poștei electronice, iar la 13 februarie 2023, prin intermediul oficiului poștal, Agentul Guvernamental al RM, Dumitru Obadă, a depus cerere de revizuire, solicitând casarea deciziei din 23 ianuarie 2013 a Curții de Apel Chișinău și hotărârii din 12 decembrie 2011 a Judecătoriei Botanica, mun. Chișinău (f.d. 176/179, Vol. I).

Prin încheierea din 30 martie 2023 a Curții de Apel Chișinău, s-a respins ca inadmisibilă cererea de revizuire depusă de Agentul Guvernamental al RM, împotriva deciziei din 23 ianuarie 2013 a Curții de Apel Chișinău și hotărârii din 12 decembrie 2011 a Judecătoriei Botanica, mun. Chișinău, în temeiul art. 453 lit. a) din Codul de procedură civilă (f.d. 213/218, Vol. I).

La 22 iunie 2023, prin intermediul poștei electronice (f.d.1/2, Vol.2), Agentul Guvernamental al RM, Dumitru Obadă, a declarat recurs împotriva încheierii din 30 martie 2023 a Curții de Apel Chișinău, solicitând admiterea recursului, casarea încheierii contestate, cu expedierea cauzei spre rejudecare la Curtea de Apel Chișinău, pentru examinarea cererii de revizuire.

În motivarea recursului, a invocat că, în cererea de revizuire depusă la 09 februarie 2023, prin intermediul poștei electronice, iar la 13 februarie 2023, prin intermediul oficiului poștal, a stipulat expres că, la 06 aprilie 2022, Curtea Europeană a Drepturilor Omului i-a comunicat Guvernului RM cererea SC „Via-Brevis” SRL, nr. 14426/14, solicitând prezentarea observațiilor cu privire la admisibilitatea și fondul cererii prin prisma întrebărilor formulate în circumstanțele de fapt rezumate de către Grefa Curții Europene. Totodată, Curtea a propus Guvernului RM să examineze posibilitatea reglementării amiabile a prezentei cauze.

A menționat că, în urma examinării circumstanțelor cauzei și a plângerii companiei reclamante prin prisma compatibilității cu jurisprudența Curții, Agentul Guvernamental al RM a ajuns la concluzia că o remediere a încălcării drepturilor reclamantului în prezenta cauză este necesară, inclusiv prin înlăturarea viciilor menționate. Or, ținând cont de jurisprudența constantă a Curții Europene a Drepturilor Omului, obligația de a repara orice încălcare pretinsă a Convenției revine primordial autorităților naționale. O decizie sau o măsură a autorității naționale în favoarea companiei reclamante nu este, în principiu, suficientă pentru a o lipsi de statutul de victimă, cu excepția cazului în care autoritățile naționale au recunoscut încălcarea Convenției, în mod expres sau în substanță, iar apoi au acordat despăgubiri, în legătură cu eșecul instanțelor naționale de a asigura accesul la justiție. Conform jurisprudenței sale, Curtea acordă reclamanților despăgubiri pentru prejudiciul moral suferit.

Astfel, în baza art. 11 din Legea nr. 151 din 30 iulie 2015 cu privire la Agentul guvernamental, Guvernul a considerat judicioasă inițierea procedurii de reglementare amiabilă a cauzei, iar înaintarea cererii de revizuire constituie o condiție necesară pentru soluționarea pe cale amiabilă a acesteia, cu scopul de a remedia încălcarea dreptului SC „Via-Brevis” SRL consacrat de articolul 6 § 1 din Convenția pentru apărarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului.

În context, făcând o descriere a mersului procesului de judecată în instanțele naționale, recurentul a menționat că, în fața Curții Europene a Drepturilor Omului, SC „Via-Brevis” SRL pretinde încălcarea dreptului garantat de articolul 6 § 1 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, invocând încălcarea dreptului la un proces echitabil, nefiind audiată și citată în procesul de judecată.

Prin urmare, ținând cont de circumstanțele cauzei, dar și de criteriile stabilite în jurisprudența Curții, se prezumă în mod rezonabil că, compania reclamantă poate continua să se pretindă victimă a încălcării dreptului său garantat de Convenție, atât timp cât instanțele naționale nu au recunoscut încălcarea dreptului companiei reclamante, nici nu au oferit vreo despăgubire pentru prejudici provocat acesteia.

În acest sens, Agentul Governamental al RM, Dumitru Obadă, a notat că, după transmiterea cauzei pentru reexaminare, instanța de revizuire odată cu recunoașterea încălcării dreptului companiei reclamante ar trebui să acorde și despăgubiri care ar fi în concordanță cu cele acordate de către Curte în situații similare.

A mai susținut că ar fi necesară mențiunea că orice tentativă din partea instanțelor naționale de a pasa această responsabilitate Agentului Governamental al RM poate fi tratată drept un refuz de a finaliza procedura de soluționare amiabilă a cauzei, care, de altfel, a ajuns să fie comunicată Guvernului RM din cauza pretinsului eșec al instanțelor naționale de judecată de a aplica în mod coerent și consecvent legislația națională în limitele standardelor impuse de Convenția Europeană a Drepturilor Omului.

În conformitate cu prevederile art. 424 alin. (2) din Codul de procedură civilă, Curtea Supremă de Justiție examinează recursurile declarate împotriva încheierilor emise de către curțile de apel.

Conform articolului 425 din Codul de procedură civilă, termenul de declarare a recursului împotriva încheierii este de 15 zile de la comunicarea încheierii.

Cu referire la termenul de depunere a recursului, instanța de recurs constată că Curtea de Apel Chișinău a pronunțat încheierea contestată la 30 martie 2023, iar copia actului judecătoresc a fost expediată în adresa Agentului Governamental al RM, prin intermediul oficiului poștal, la 30 martie 2023, fapt ce se confirmă prin scrisoarea de însoțire anexată la materialele dosarului (f.d.219, Vol.I), însă, la materialele dosarului lipsesc date de recepționare a încheierii recurate.

Prin urmare, recursul declarat de Agentul Governamental al RM, Dumitru Obadă, la 22 iunie 2023, prin intermediul poștei electronice (f.d.1/2, Vol.II), este depus în termen.

La 11 iulie 2023, Curtea Supremă de Justiție a expediat în adresa părților copia cererii de recurs, fapt ce se confirmă prin scrisoarea de însoțire anexată la materialele dosarului (f.d. 34, Vol.II).

Prin referința depusă la 26 septembrie 2023, ÎCS „Constr-Prim Locuința” SRL a solicitat respingerea recursului declarat de Agentul Governamental al RM, Dumitru Obadă, împotriva încheierii din 30 martie 2023 a Curții de Apel Chișinău, ca neîntemeiat (f.d.36/37, Vol.II).

Examinând recursul declarat, prin prisma argumentelor invocate de Agentul Governamental al RM, Dumitru Obadă, și a materialelor din dosar, coroborate cu normele de drept pertinente speței, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție consideră că recursul urmează a fi admis, cu casarea încheierii din 30 martie 2023 a Curții de Apel Chișinău și restituirea spre rejudecare a problemei soluționate prin încheierea casată, din motivele ce succed.

În conformitate cu prevederile art. 427 lit. b) din Codul de procedură civilă, instanța de recurs, după ce examinează recursul împotriva încheierii, este în drept să admită recursul și să caseze integral sau parțial încheierea, restituind spre rejudecare problema soluționată prin încheierea casată.

În corespundere cu art. 451 alin. (1) din Codul de procedură civilă, cererea de revizuire se depune în scris de persoanele menționate la art.447, indicându-se în mod obligatoriu temeiurile consemnate la art.449 și anexându-se probele ce le confirmă.

În temeiul art. 447 lit. c) din Codul de procedură civilă, sunt în drept să depună cerere de revizuire: Agentul guvernamental, precum și subiecții menționați la lit.a) și b) din prezentul articol, în cazurile prevăzute la art. 449 lit. g) și h).

Articolul 449 lit. g) din Codul de procedură civilă prevede că, revizuirea se declară în cazul în care Curtea Europeană a Drepturilor Omului sau Guvernul Republicii Moldova a inițiat o procedură de reglementare pe cale amiabilă într-o cauză pendinte împotriva Republicii Moldova.

La rândul său, art. 450 lit. e) din Codul de procedură civilă stipulează că, cererea de revizuire se depune în interiorul termenului de derulare a procedurii de reglementare pe cale amiabilă la Curtea Europeană a Drepturilor Omului, în cazul prevăzut la art. 449 lit. g).

Conform art. 5 alin. (4) lit. b) din Legea cu privire la Agentul guvernamental nr. 151 din 30 iulie 2015, în domeniul asigurării implementării la nivel național a Convenției, Agentul guvernamental în cazurile prevăzute de lege, intervine sau participă în procedurile naționale sau solicită redeschiderea acestora.

Conform art. 11 alin. (1) și (2) din Legea cu privire la Agentul guvernamental nr. 151 din 30 iulie 2015, soluționarea amiabilă a unei cauze aflate pe rolul Curții Europene poate fi inițiată doar după o notificare oficială parvenită din partea Curții Europene și poate fi derulată concomitent cu procedura prevăzută la art.10, care se aplică în modul corespunzător.

Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție reține că, la 09 februarie 2023, prin intermediul poștei electronice, iar la 13 februarie 2023, prin intermediul oficiului poștal, Agentul Guvernamental al RM, Dumitru Obadă, a depus cerere de revizuire, prin care a solicitat casarea deciziei din 23 ianuarie 2013 a Curții de Apel Chișinău și hotărârii din 12 decembrie 2011 a Judecătoriei Botanica, mun. Chișinău (f.d. 176/179, Vol. I).

Prin încheierea din 30 martie 2023 a Curții de Apel Chișinău, s-a respins ca inadmisibilă cererea de revizuire depusă de Agentul Guvernamental al RM, împotriva deciziei din 23 ianuarie 2013 a Curții de Apel Chișinău și hotărârii din 12 decembrie 2011 a Judecătoriei Botanica, mun. Chișinău (f.d. 213/218, Vol. I).

Pentru a decide astfel, instanța de revizuire a constatat că, la caz, prin cererea de revizuire se tinde la îndreptarea unor hotărâri greșite, pentru neregularități ce s-au săvârșit din motivul nerespectării procedurii de citare legală a participanților la proces, pe când argumentele invocate de revizuent nu pot fi admise ca temei de revizuire a deciziei contestate. Astfel, instanța de revizuire a conchis că acestea nu se încadrează în nici una din condițiile prevăzute de legislația în vigoare, referitoare la procedura de examinare în ordine de revizuire, revizuentul nu a demonstrat și nu a prezentat careva circumstanțe sau fapte esențiale ale cauzei care ar servi drept temei de anulare a deciziei contestate.

Completul de judecată accentuează că, revizuirea este o cale de atac de retractare, care presupune redeschiderea procedurilor judiciare în privința unei cauze civile. Aceasta nu presupune rejudecarea cauzei în mod implicit, ci doar ca efect al admiterii cererii de revizuire, ceea ce prezumă existența temeiurilor în acest sens. De altfel, poate avea loc o ingerință asupra securității raportului juridic.

După cum s-a menționat supra, Agentul Guvernamental al RM a depus cerere de revizuire împotriva deciziei din 23 ianuarie 2013 a Curții de Apel Chișinău, prin care s-a menținut hotărârea din 12 decembrie 2011 a Judecătorei Botanica, mun. Chișinău, în temeiul art.449 lit.g) din Codul de procedură civilă.

La caz, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție notează că, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a comunicat Guvernului Republicii Moldova cererea SC „Via-Brevis” SRL (nr.14426/14) și a solicitat prezentarea observațiilor cu privire la admisibilitatea și fondul cererii. În același timp, a propus Guvernului să examineze posibilitatea reglementării amiabile a prezentei cereri.

Guvernul a considerat judicioasă problema de soluționare amiabilă a cauzei, în timp ce înaintarea unei cereri de revizuire ar constitui o condiție necesară pentru finalizarea acesteia, cu scopul de a remedia încălcarea dreptului SC „Via-Brevis” SRL în baza articolului 6§1 din Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale.

Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție reiterează că, articolul 38 din Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale prevede că, în cazul în care Curtea Europeană a Drepturilor Omului declară o cerere admisibilă, ea pune la dispoziția celor interesați în vederea ajungerii la rezolvarea prin bună înțelegere a cauzei, care să inspire din respectarea drepturilor omului.

Astfel spus, sensul prevederilor articolul 38 din Convenție constă în derularea unei proceduri amiabile, astfel încât părțile litigante să poată să se înțeleagă sau să încheie o tranzacție de împăcare privind litigiul prezentat în fața Curții.

Repararea prejudiciului cauzat printr-o hotărâre judecătorească, prin care s-a încălcat grav un drept prevăzut de Constituția Republicii Moldova sau de Convenție, poate fi efectuat, în primul rând, prin modificarea acesteia și numai apoi prin acordarea unei compensații pecuniare.

Prin urmare, Agentul Guvernamental al Republicii Moldova, declarând cerere de revizuire, a invocat necesitatea depunerii acesteia în scopul remedierii drepturilor încălcate ale SC „Via-Brevis” SRL prin utilizarea procedurii de revizuire, având în vedere procedura pendinte de soluționare amiabilă a prezentei cauze.

Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție învederează că, invocarea temeiului prevăzut la art.449 lit.g) din Codul de procedură civilă - Curtea Europeană a Drepturilor Omului sau Guvernul Republicii Moldova a inițiat o procedură de reglementare pe cale amiabilă într-o cauză pendinte împotriva Republicii Moldova, prezumă că însăși afirmarea despre inițierea procedurii de reglementare pe cale amiabilă constituie temei de revizuire.

Însă, Curtea de Apel Chișinău, prin încheierea din 30 martie 2023, a concluzionat că cererea de revizuire urmează să fie respinsă ca inadmisibilă, pe motiv că nu se atestă întrunirea temeiurilor prevăzute de art. 449 din Codul de procedură civilă.

Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție constată că, Curtea de Apel Chișinău nu a supus examinării cererea de revizuire prin prisma celor menționate mai sus, nu a ținut cont de jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului, de obligațiile pozitive ale statului și nu a examinat cererea de revizuire depusă de Agentul Guvernamental al Republicii Moldova potrivit solicitărilor invocate în aceasta.

Drept urmare, rămâne neînțeleasă concluzia Curții de Apel Chișinău cu referire la faptul că nu a fost stabilită întrunirea temeiurilor legale de revizuire, având în vedere că

Curtea Europeană a Drepturilor Omului a comunicat Guvernului Republicii Moldova cererea SC „Via-Brevis” SRL (nr.14426/14) și a solicitat prezentarea observațiilor cu privire la admisibilitatea și fondul cererii, a propus Guvernului să ia în considerare eventualitatea încheierii unui acord de soluționare amiabilă a cauzei.

Or, în speță, examinarea minuțioasă a prezentei cereri de revizuire se impune pentru a evita o nouă eventuală hotărâre de condamnare la Curtea Europeană a Drepturilor Omului.

În context, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție constată că soluția adoptată de Curtea de Apel Chișinău prin încheierea din 30 martie 2023 nu este compatibilă cu respectarea garanțiilor unui proces echitabil, în sensul prevederilor art.6§1 CEDO, care statuează că orice persoană are dreptul la judecarea în mod echitabil, în mod public și într-un termen rezonabil a cauzei sale, de către o instanță independentă și imparțială, instituită de lege, care va hotărî asupra încălcării drepturilor și obligațiilor sale cu caracter civil.

Din considerentele redate, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia de a admite recursul depus de Agentul Guvernamental al RM, de a anula încheierea din 30 martie 2023 a Curții de Apel Chișinău și de a restitui cauza la Curtea de Apel Chișinău, pentru judecarea cererii de revizuire, în același complet de judecată.

În conformitate cu art. 427 lit. b), art. 428 din Codul de procedură civilă, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție

d e c i d e :

Se admite recursul declarat de Agentul Guvernamental al Republicii Moldova, Dumitru Obadă.

Se casează încheierea din 30 martie 2023 a Curții de Apel Chișinău, în cauza civilă, la cererea de chemare în judecată depusă de Întreprinderea cu Capital Străin „Constr-Prim Locuințe” Societate cu Răspundere Limitată împotriva Societății Comerciale „Via-Brevis” Societate cu Răspundere Limitată cu privire la încasarea datoriei, cu restituirea cauzei la Curtea de Apel Chișinău, pentru judecarea cererii de revizuire, în același complet de judecată.

Decizia este irevocabilă.

Președinte, judecător

Oxana Parfeni

Judecători

Mariana Ursachi

Aliona Donos